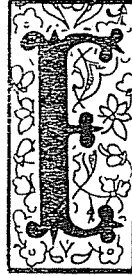

Ebu'l Hasan El-Müzeyyin

"V. 328/939"

İ-Cuneyd'in en değerli talebelerinden biri olan Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Müzeyyin, hicrî III. asrın başlarında Bağdad'ta doğmuştur (1). İlk tahsilini ve yetişme devresini bu şehirde ikmâl etmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Bağdad'ın, islâm tasavvufunun en hareketli devrine sahne olduğu bir zamanda yetişen Ebu'l-Hasan el-Müzeyyin, birçok büyük sûfiler tanımış ve onların hizmetinde bulunmuştur (2). Hocası El-Cuneyd'in (v. 297/909), her halde Bağdad'ı teşriflerinde (3) Sehl b. Abdillâh et-Tusterî'nin meclislerinde bulundu (4). Bağdad'lı büyük sûfi Ebu'l-Hasan En-Nûrî'nin (v. 295/907) hocası olan Bunân b. Muhammed el-Hammâl'in (v. 316/928) sohbet meclislerine devam etti (5). Ebû Turâb en-Nahşebî'nin (v. 245/859) arkadaşlarından Ebû Ubeyd el-Busrî ile olan münasebeti de (6) bu yıllarda olmalıdır.

Bu büyük sûfiler muhitinde yetişen Ebu'l-Hasan el-Müzeyyin'in zamanla tasavvufta devrinin en ileri gelen şahsiyetlerinden biri oluşunda şahsiyetinin de payı vardı. Müctehid derecesine varışı (7), onun ilmî sahadaki iktidârını belirtirken, kaynakların ekseriyetinin «şeyhlerin en çok verâ sahibi olanlarından ve hal baki-

- 1) Tabakat'us-Sulemi, 382; Târihu Bağdâd, XII, 73.
- 2) Tabakât'us-Sulemi, 384.
- 3) Sehl b. Abdillâh'in Bağdad'ta oldukça kalmış olması lâzımdır.
- 4) Tabakât'us-Sulemi, 382; Er-Risâle el-Kuşeyriyye, 32.
- 5) Târihu Bağdâd, XII, 73; Es-Sem'âni, el-Ensâb, 527 b.
- 6) K. el-Luma, 330.
- 7) Târihu Bağdâd, XII, 73.

Dr. Ahmet Subhi FURAT

mından en iyilerindendi» (8) şeklindeki şehâdetleri de, tasavvufu, yaşayış olarak kabul ettiğini gösterir.

Esasen o, Allah'a karşı, mükâfatı düşünmeden, sadece yüklenilen vazifeleri ifâya gayret eden bir ruh halinin lüzumuna kanidir: «Amelinde böbürlenen aldatılmış; herhangi bir halini iyi ve güzel bulan hileye düşürülmüş; vasıl olduğunu zanneden de aldanmıştır. Hal bakımından kulların en iyisi fiil ve hallerinde, yüklü olup, tek olan Allah'tan başkasını görmeyen, kalbi sadece O'nunla rahatlıyan ve sadece O'na karşı özlem duyandır» (9). «Allah'ı mükemmel Rab; nefsi ibâdetle vazifelendirilmiş bilmek» şeklinde anladığı ma'rifet mefhumuna, Allah'ın, her şeyin başlangıcı olup, her şeyin onunla var olduğunu, her şeyin dönüşünün O'na olacağını ve her canlının rızıkının O'nun elinde bulunduğunu bilmeği de ilâve eder (10).

E bu'l-Hasan el-Müzeyyin'in tevhîd telâkiki de ma'rifet hakkında zikredilen bu fikirlerine yakındır. Yaratıklardan gerek sıfat ve gerekse zât bakımından apayrı bir Allah düşüncesi, onun tevhîd görüşünün temelini teşkil eder: «Allah'ın sıfatları yaratıklarının sıfatlarından ayrıdır. Allah, yaratıklarından, sıfatlarının kadîm oluşu yönünden ayrılır. Nitekim yaratıkları da O'ndan, sonradan oldukları için farklıdır» (11). Kul, bu mâhiyette bir Allah'ı tanımalı, O'nu ibâdet edilecek tek Tanrı, kendisine dönülecek tek Mâbûd bilmeli ve Allah'a dâir kalbinde doğan ve ifâde edebildiği her şeyin O'ndan başka olacağını kabul etmelidir (12).

Ebu'l-Hasan el-Müzeyyin'in muhtelif eserlerde görülen aşağıdaki sözleri de hatırlatılmalıdır:

— Kim, Allah'a, O'nun emirlerine uyarak samimî acz gösterirse, Allah onu, her şeyden müstağni kılar (13).

— Günahattan sonraki günah, günahın cezası; iyilikten sonraki iyilik de, iyiliğin sevabıdır (14).

— Allah'a doğru, kendi nefesine göre yol arayan, daha ilk adımda şaşırır. Kendisiyle hayr arzu edilen, doğru yola götürülür ve maksada varışta nusrete mazhar kılınır. Herhangi dünyevî bir gaye olmadan Hak yoluna girene ne mutlu! (15).

— Zarûretsiz söz söylemek, kul için, Allah Teâlâ'nın bir hışımıdır (16).

E bu'l-Hasan el-Müzeyyin'in son senelerini Mekke'de mücâvir olarak geçirdiği görülüyor. Bu sıralarda hizmetinde bulunduğu Ya'kub el-Akta'nın vefâtına da şahid olan (17) bu büyük sûfi, bu şehirde hicrî 328'de (939) Hakk'ın rahmetine kavuştu.

- 8) Bk. meselâ Tabakât'us-Sulemi, 382; Levâkîh, I, 111.
- 9) Tabakât'us-Sulemi, 385; Şezerât'uz-zehab, II, 316.
- 10) Tabakât'us-Sulemi, 382.
- 11) Er-Risâlet el- Kuşeyriyye, 32; Tabakât'us-Sulemi, 384.
- 12) Tabakât'us-Sulemi, 384; ayrıca bk. Câmî'ul-evliyâ, II, 314.
- 13) Tabakat'us-Sulemi, 384.
- 14) Tabakât'us-Sulemi, 382.
- 15) Tabakât'us-Sulemi, 383.
- 16) Târihu Bağdâd, XII, 73; Şezerât, II, 316; Nefehât, 161 (: Terc.: 211).
- 17) Tabakât'us-Sulemi, 382; Levâkîh, I, 111.

İman-Hatib gençliği

Damla idik bir zaman, olduk şimdi çağlayan,
Koştü İmam-Hatib'e için için ağlayan.

İsmi İmam-Hatip'dür bir nesil ki geliyor,
O neslin karşısında ehl-i küfür eriyor.

Senelerin cehâlet saltanatı yok artık.
Müslümana gerici diyemez üç-beş artık.

Gelip üç buçuk soysuz saldıramaz iman'a,
Adamışken bu nesil herşeyini islâm'a

İslâm'dan mahrum kaldık uzun zaman millete
Vurulur mu sandılar Hak nûruna kelepçe?

Allah'a güveniriz, gerekir mi yardımcı?
Alacağız kâfirden yemin olsun bu hıncı.

Önderimiz Peygamber, mi'yârımız Kur'an'dır;
İmam-Hatip nesliyiz, mihrâkımız İslâm'dır!

Mustafa BAYBURTLU
(İ. H. O. Mezunu - Çorum)